

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord – Terschelling; een ecologische beoordeling van het plan.

P.J.Zumkehr.

ZUMKEHR ECOLOGISCH ADVIESBUREAU
Midsland – Terschelling
Juni 2016

Colofon.

Zumkehr, P.J., 2016. De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord – Terschelling; een ecologische beoordeling van het plan.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland-Terschelling,
Juni 2016.

Opdrachtgever.

Dijkstra Ontwikkeling, Bolsward
Wolters Beheer BV, Zeist

Uitvoerder.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau.
P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3
8891 GE Terschelling-Midsland
tel. 0562-449196
mob. 06.50.816.092
e-mail: admin@pzumkehr.nl

Foto voorpagina. Het terrein van de Westerkeijn ingericht als Oerollocatie, 2015.

© Zumkehr Ecologisch Adviesbureau
Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord – Terschelling; een ecologische beoordeling van het plan.

1. Inleiding.

Dijkstra Ontwikkeling te Bolsward heeft in opdracht van de eigenaar, Wolters Beheer B.V. te Zeist, een plan ontwikkeld voor de bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, gelegen te Midsland-Noord op Terschelling. Het betreft een park met 12 eenheden. Tot in de negentiger jaren van de vorige eeuw was op het terrein een klein hotel aanwezig. Het gebouw is echter indertijd afgebroken. Het vigerende bestemmingsplan voor het gebied van de Gemeente Terschelling biedt nog steeds de mogelijkheid tot het bouwen van een hotel op het terrein. Een deel van het terrein is in het bestemmingsplan aangegeven als bouwvlak. Wolters Beheer B.V. heeft echter aangegeven een voorkeur te hebben voor de bouw van recreatiewoningen. Om dit te kunnen realiseren is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk, en dient een procedure te worden gevolgd via de gemeenteraad van Terschelling. Ter beoordeling van de bestemmingsplanwijziging is het eveneens noodzakelijk aan te geven of de bouw van een dergelijk park schadelijk kan zijn voor de aanwezige natuurwaarden. Een ecologische beoordeling van het plan in relatie tot de van toepassing zijnde natuurbeschermingswetgeving is verplicht.

Het duingebied van Terschelling maakt grotendeels deel uit van meerdere Natura2000-gebieden die beschermd zijn door de *Natuurbeschermingswet1998*. De uitvoering van het plan kan effecten hebben op de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden. Ook spelen de *Flora- en faunawet* en de *Ecologische Hoofdstructuur* een rol. Wolters Beheer B.V. heeft aan *Zumkehr Ecologisch Adviesbureau te Midsland – Terschelling* – de opdracht gegeven de effecten in kaart te brengen en een rapport op te stellen. Dit rapport kan gelden als een *voortoets* volgens het overwegingskader van Natura2000.

2. Het plan en het plangebied.

Het plan betreft de bouw van 12 recreatiewoningen verspreid over het terrein van de Westerkeijn. Het terrein zal bereikbaar zijn en worden ontsloten vanaf de ten oosten van het terrein lopende, verharde Tijs Smitweg. Om de woningen individueel bereikbaar te maken zal op het terrein een klein net van wegen en paden worden aangelegd. Bij een gemiddelde bezetting van 3 personen per woning zullen 36 personen aanwezig zijn. Het park zal verder landschappelijk worden ingepast. Een gedeelte in het zuidoosten van het perceel blijft onbebouwd over een afstand van 50 meter vanaf de bebouwing ten zuiden van het perceel.

Het plangebied betreft een vrijwel vierkant perceel, gelegen aan de Tijs Smitweg tussen Midsland en Midsland-Noord. In de huidige situatie is het terrein omringd door een boomsingel van wisselende omvang en dikte. Langs de westrand van het terrein is de boomsingel sterk gedegradeerd en deels ontbrekend. Het terrein wordt gedurende het jaar betrekkelijk intensief begraasd door paarden. Sinds de sloop van het oude hotel is het terrein in juni jaarlijks in gebruik als centrumlocatie voor het theaterfestival Oerol.

Aan de oostzijde van de Tijs Smitweg is een brede boomwal aanwezig, aangeplant tijdens de ruilverkaveling van 1990 – 1995.

De ruime omgeving van het plangebied, met name de gebieden ten westen, noorden en oosten van het perceel zijn agrarische graslanden. Aan de zuidzijde grenst het perceel aan enkele bebouwde percelen en een jeugdcamping. Op korte afstand ten noorden van het perceel ligt het grote complex van recreatiewoningen Midsland-Noord.

Ten noorden van Midsland-Noord, en op globaal 400 meter van het plangebied, liggen de Terschellinger duinen, in beheer bij Staatsbosbeheer en deel uitmakend van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Het duingebied ter plaatse staat bekend onder de naam Landerumerheide.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

3. Informatiebronnen.

Voor het opstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde natuurwaarden op Terschelling. Alleen gegevens van na 2000 zijn benut. Oudere gegevens worden als niet relevant beschouwd.

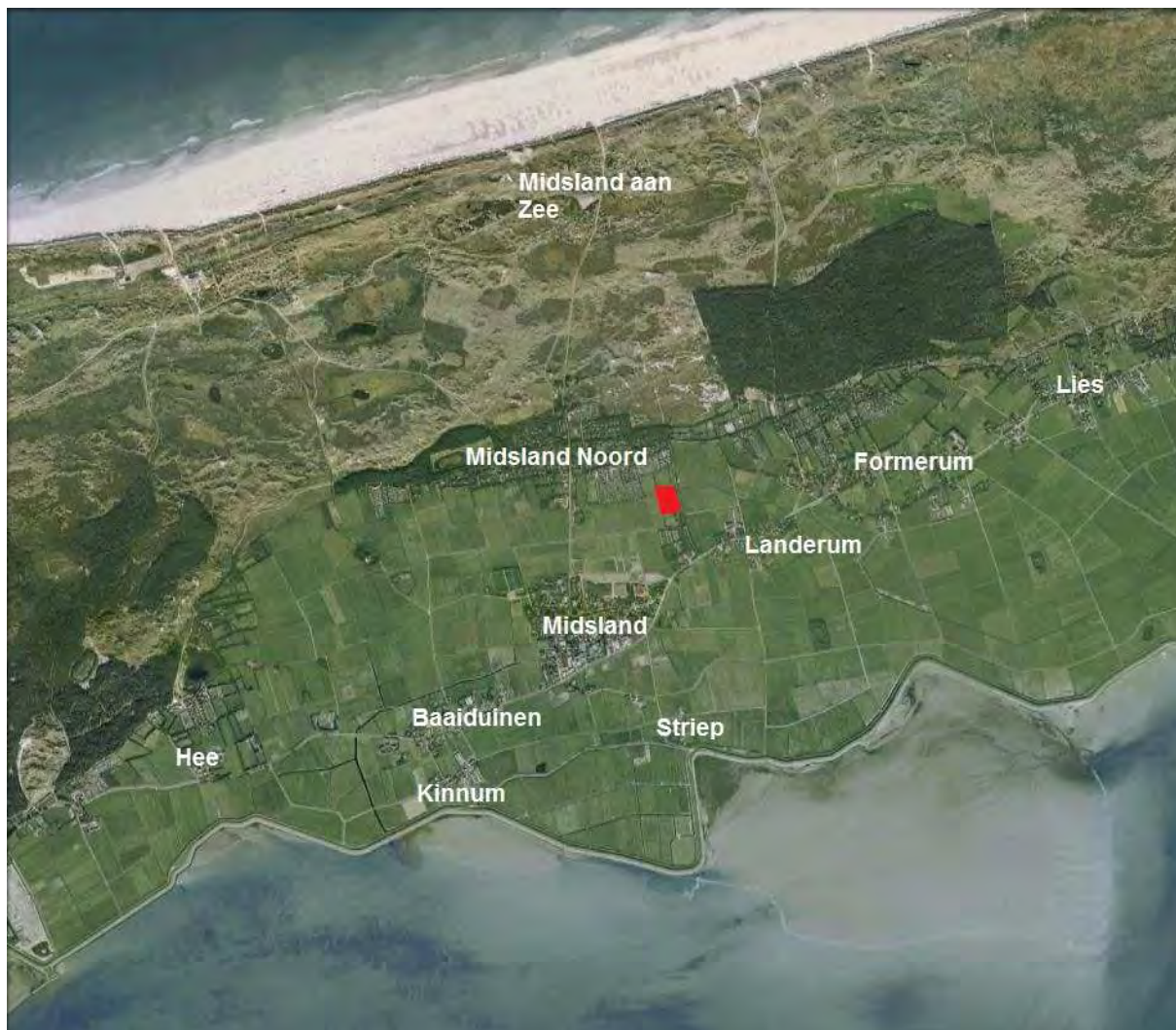
Wat betreft de vegetatiekundige gegevens is gebruik gemaakt van de vegetatiekartering van de Ecologen Groep te Groningen uit 2012 (*Ecologen Groep*, 2013). Voor het in kaart brengen van de habitattypen in de nabijheid van het plangebied is gebruik gemaakt van de habitattypenkaart van de Dienst Landelijk Gebied als onderdeel van het Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling (*DLG*, 2015). Gebruik is ook gemaakt van de in 2014 uitgevoerde inventarisatie van de natuurwaarden van de graslanden van de Terschellinger polder (*Koopmans en Postma*, 2014). Vogelkundige gegevens zijn afkomstig van de in opdracht van Staatsbosbeheer uitgevoerde broedvogelinventarisatie (*SOVON*, 2012).

Het plangebied en de omgeving is in mei 2016 op de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden geïnventariseerd.

Kaart 1. Ligging van het plangebied op Terschelling (rood kader).

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

Kaart 2. Het plangebied (rood) tussen Midsland en Midsland Noord.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

Kaart 3. Het plankaartje van de inrichting van het terrein. Op de Westerkeijn worden geen recreatiewoningen gebouwd binnen een afstand van 50 meter vanaf de bebouwing ten zuiden van het perceel (rode onderbroken cirkeldeel).

4. Wettelijk kader.

4.1. De Natuurbeschermingswetgeving in Nederland.

In dit hoofdstuk is de relevante ecologische wet- en regelgeving kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§4.1.1) en soortbescherming (§4.1.2).

4.1.1. Gebiedsbescherming

Bij gebiedsbescherming worden gebieden met bijzondere natuurwaarden wettelijk beschermd. Het gaat daarbij om de Natura2000 gebieden (Speciale beschermingszones; SBZ's), natuurreservaten in het kader van de Natuurbeschermingswet, de Ecologische Hoofdstructuur en de Planologische Kernbeslissing Waddenzee III.

Natuurbeschermingswet

In de in oktober 2005 in werking getreden nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 is de gebiedsbescherming geregeld van Natura2000 gebieden en van Beschermd Natuurmonumenten. Deze gebieden omvatten de SBZ's, de Natuurmonumenten in het bezit van het rijk c..q. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten in particulier eigendom. De SBZ's die in het kader van de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld worden ook wel Habitatrichtlijngebieden genoemd. Ze zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'), genoemd in respectievelijk bijlage I en bijlage II van de richtlijn. De SBZ's in het kader van de Vogelrichtlijn staan ook wel bekend als Vogelrichtlijngebieden. Ze zijn aangewezen ter bescherming van het leefgebied van bedreigde vogels en trekvogels. Als projecten en andere handelingen in of nabij een Natura2000 gebied of Beschermd Natuurmonument plaatsvinden, moet onderzocht worden of deze significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van de SBZ of de natuurlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument hebben. Als uit deze beoordeling blijkt dat de SBZ wordt aangetast, of duidelijke twijfel bestaat over het uitblijven van die aantasting, kan het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten of de Minister onder wiens verantwoordelijkheid het gebied beheerd wordt) slechts vergunning verlenen voor de gevraagde activiteit als er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd. Voor Beschermd Natuurmonumenten geldt eveneens de genoemde voorwaarde van 'dwingende redenen van groot openbaar belang' voor vergunningverlening bij 'aantasting van de natuurlijke kenmerken'; een onderzoek naar alternatieven of het uitvoeren van compenserende maatregelen is echter niet verplicht.

Ecologische Hoofdstructuur(EHS)/ Natuur Netwerk Nederland (NNN).

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (*Ministerie van LNV 2003*).

In vrijwel geheel Friesland is inmiddels de feitelijke Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld (*Streekplan Fryslân 2006*). In het streekplan is verwoord dat een algemene zorgplicht bestaat voor de instandhouding van kwetsbare soorten. Ruimtelijke ingrepen in de EHS zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang'. Voor Vogelrichtlijngebieden of Natuurbeschermingswetgebieden – zoals hier het geval is – gelden aanvullende eisen. In het geval van een ingreep worden alle nodige mitigerende maatregelen getroffen. Bij Habitatrichtlijngebieden met prioritaire soorten en/of habitats, zijn onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet begrepen 'redenen van sociale of economische aard'. Bij natuurcompensatie is een uitgangspunt dat geen netto-verlies optreedt aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS. Voor de Waddeneilanden geldt dat feitelijk alleen kwalitatieve (geen kwantitatieve compensatie) mogelijk is.

Verordening Romte Fryslân

Op 25 juni 2014 hebben Provinciale Staten de Verordening Romte Fryslan/werkwijze RO 2014 vastgesteld (Provincie Friesland, 2015). De provincie stelt hierin o.a. vast welke gebieden deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en hoe deze beschermd worden. Deze hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden. Dit netwerk vormt de basis voor het natuurbeleid. De EHS bestaat uit kerngebieden (grote aaneengesloten natuurgebieden met een hoge kwaliteit) natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Planologisch heeft de EHS een extra beschermde status. Sinds 2014 wordt de EHS Natuur Netwerk Nederland genoemd (NNN). Deze titel wordt in dit rapport verder gebruikt.:

De bescherming van het NNN is vastgelegd in de Verordening Romte Fryslân (31 juli 2014 (Provincie Friesland, 2015)). Hierin is onder meer vastgelegd:

- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden binnen het NNN dient een passende bestemming te hebben met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.
- Het plan maakt geen activiteiten en ontwikkelingen mogelijk die leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gronden, of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden die deel uitmaken van het NNN.
- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden nabij het NNN kan nieuwe, niet-agrarische activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken, mits die niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

Hiervan kan worden afgeweken wanneer sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn en schade door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als redelijkerwijs mogelijk is. Resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in termen van areaal, kwaliteit en samenhang. Daarnaast kan een ruimtelijk plan onderling samenhangende activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken die mede tot doel hebben de kwaliteit of kwantiteit van het NNN op gebiedsniveau te verbeteren, indien per saldo sprake is van verbetering van de natuurwaarden in en rond het gebied, waarbij de oppervlakte van het NNN gelijk blijft of toeneemt. In de plantoelichting dient daartoe een verantwoording opgenomen te worden over de aard, omvang, locaties en het tijdvak van realisatie van de verbetering van de natuurwaarden. Ook dient de wijze waarop tenuitvoerlegging van de daartoe benodigde maatregelen en ingrepen plaatsvindt feitelijk en planologisch gewaarborgd te worden.

Een ruimtelijk plan dat nieuwe activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maakt nabij het NNN, die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan kan doorgang vinden mits er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn, schade door mitigerende maatregelen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is wordt beperkt en resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden in termen van kwaliteit en samenhang van de ecologische hoofdstructuur.

Planologische Kernbeslissing Waddenzee II en III

De planologische kernbeslissing (PKB) Derde Nota Waddenzee (VROM 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee (VROM 2001). De PKB is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. De grens van het PKB-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland. Het PKB-gebied wordt aan de noordkant begrensd door onder meer de kwelders en platen van de Waddenzee kust van de eilanden.

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid onder meer gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de flora en de fauna en tevens op behoud van de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid. Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis zijn mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Met betrekking tot het ontwikkelingsperspectief stelt de PKB onder meer:

De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd. Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Voorts wordt gesteld dat de flora en fauna van de Waddenzee zich meer ongestoord dienen te kunnen ontwikkelen. Zeehonden behoeven voldoende voedsel en rustplaatsen. Hetzelfde geldt voor de vogels die voldoende ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen moeten kunnen vinden en op acceptabele vluchtafstand over voldoende voedsel moeten beschikken, wat zij aldaar ongestoord tot zich moeten kunnen nemen. Een meer ongestoorde ontwikkeling van de Waddenzee is alleen mogelijk wanneer het menselijk gebruik van het gebied hierop (meer) wordt afgestemd (bijvoorbeeld via zonering) of indien bepaald gebruik - op termijn – wordt afgebouwd. Richting het jaar 2030 zet het kabinet hierop in.

Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen daarom aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Het afwegingskader dient ook te worden toegepast voor activiteiten buiten het PKB-gebied die de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee kunnen aantasten (externe werking). Het afwegingskader komt sterk overeen met dat van de Vogel- en Habitatrictlijn. Elementen hieruit zijn:

Nagegaan dient te worden of er sprake is van aantasting van *wezenlijke kenmerken* of waarden van de Waddenzee.

Er dient rekening te worden gehouden met eventuele *cumulatieve effecten* van verschillende activiteiten op de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee.

Toestemming voor een activiteit kan slechts worden gegeven nadat zekerheid is verkregen dat de activiteit de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee niet zal aantasten. Het *voorzorgbeginsel* brengt met zich mee dat er bij twijfel wordt uitgegaan van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden en van de meest verstrekkende effecten voor de Waddenzee (*worst-case scenario*).

Voor een activiteit die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden en waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn dient te worden nagegaan of er sprake is van *dwingende redenen van groot openbaar belang*.

Bij een activiteit die leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden dienen *mitigerende en compenserende maatregelen* getroffen te worden. Deze maatregelen dienen in onderlinge samenhang te worden gezien waarbij de eis geldt dat geen netto verlies aan wezenlijke kenmerken of waarden optreedt.

Verdere gebiedsbescherming

De verdere bescherming van natuurgebieden is in beginsel geregeld in bestemmingsplannen die voor alle gronden in Nederland zijn opgesteld.

4.1.2. Soortbescherming.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning om bijvoorbeeld verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

Met ingang van 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie categorieën van soorten. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën:
soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten);
soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten);
soorten waarvoor *ontheffing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat er vanuit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist moet ter goedkeuring worden ingediend bij de minister van LNV. De *gedragscode* moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist *vrijwel altijd* dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

- de ingreep doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort
- er is geen alternatief voor de ingreep
- er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria voldaan zijn.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

Jaarrond beschermde nesten.

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het *Ministerie van LNV* (nu *EZ*) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfsplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen meer. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden. Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfsplaatsen.
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaal slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar.
- jaar in jaar uit van het zelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van Flora- en fauna.
- veiligheid van het luchtverkeer.
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

De nesten van de volgende vogelsoorten zijn het hele jaar beschermd:

Boomvalk
Buizerd
Gierzwaluw
Grote gele kwikstaart
Havik
Huismus
Kerkuil
Oehoe
Ooievaar
Ransuil
Roek
Slechtvalk
Sperwer
Steenuil
Wespendief
Zwarte wouw.

Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn

leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten voor de meeste soortgroepen officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

4.1.3. Nieuwe Wet Natuurbescherming.

Vanaf 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is een samenvoeging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. Met betrekking tot de NB-wet 1998 treden geen veranderingen op. Wel echter met betrekking tot de soortbescherming, die nu is geregeld in de Flora- en faunawet. Een groot aantal soorten planten verliest daarin de beschermde status. Daarentegen verkrijgen vanaf 1 januari 2017 enkele nu niet beschermde dagvlindersoorten wel een juridische bescherming.

4.2. Welke natuurbeschermingswetgeving is van toepassing op het plangebied?

4.2.1. *Natuurbeschermingswet 1998 en Natura2000 gebieden.*

Op Terschelling is sprake van drie Natura2000-gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998, namelijk:

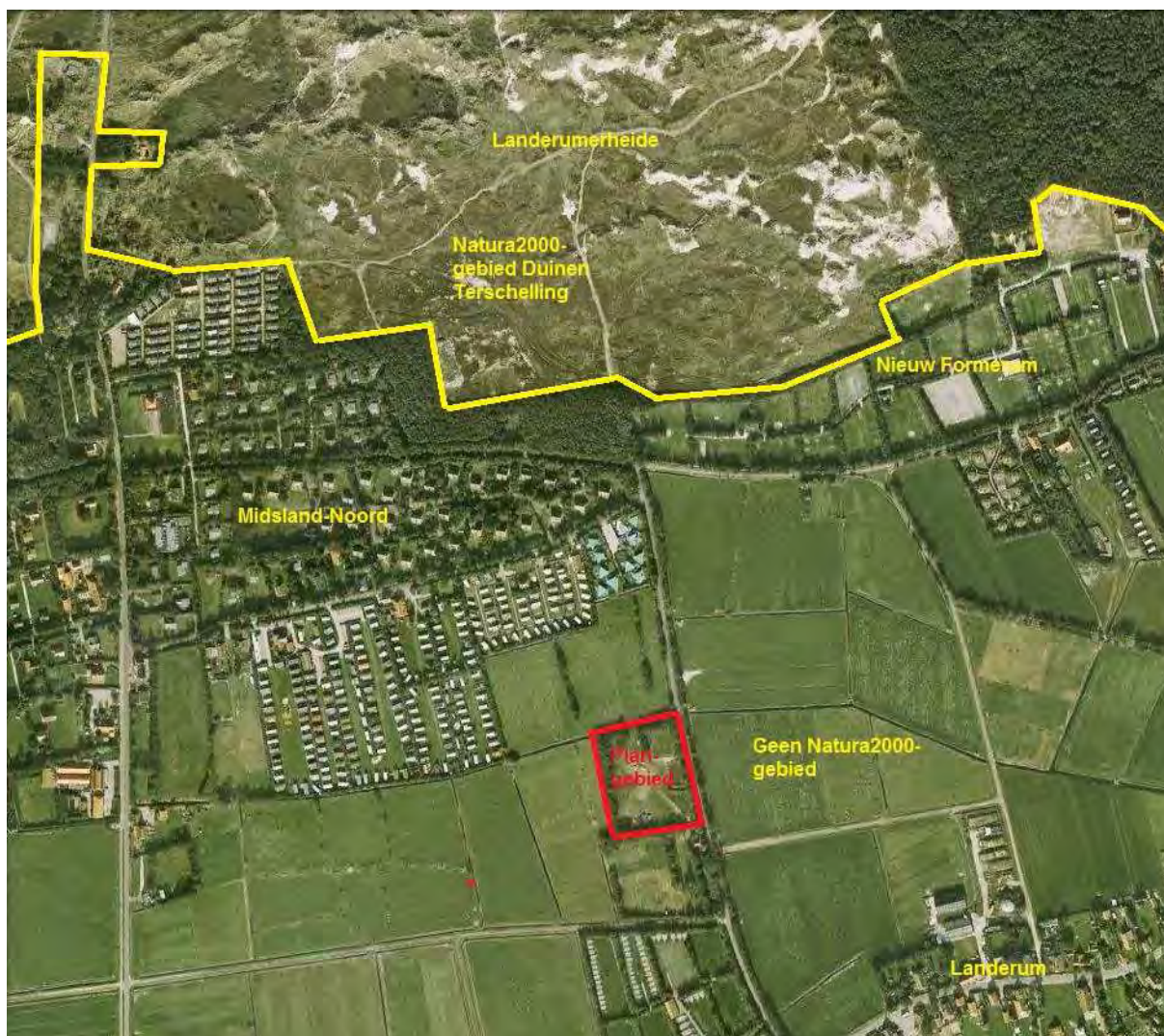
- Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.
- Natura2000-gebied *Noordzeekustzone*.
- Natura2000-gebied *Waddenzee*.

Het plangebied maakt zelf geen deel uit van een Natura2000-gebied. Het Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* ligt op 400 meter ten noorden van het plangebied. Omdat in theorie de bouw van het park en het gebruik van de recreatiewoningen negatieve effecten kan hebben voor de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied is een toetsing verplicht. Het betreft dan zogenaamde *externe werking* vanuit het plangebied naar het Natura2000-gebied toe.

Het Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* ligt op een afstand van meer dan 1 kilometer en valt volledig buiten het plangebied. De afstand van het plangebied tot dit Natura2000-gebied is dermate groot, dat enig effect van de uitvoering van het plan de instandhoudingsdoelen ervan op voorhand is uitgesloten. Hetzelfde geldt voor Natura2000-gebied *Waddenzee*.

De voortoets heeft derhalve uitsluitend betrekking op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

Kaart 4. De ligging van Natura2000-gebied Duinen Terschelling op ongeveer 400 meter ten noorden van het plangebied. Rood kader: plangebied. Gele lijn: grens van het Natura2000-gebied.

4.2.2. Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, thans NatuurNetwerk Nederland (NNN).

De begrenzingen die door de Provincie Friesland zijn vastgesteld in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur komen in het plangebied overeen met die van de Natuurbeschermingswet 1998. De Natura2000-gebieden maken deel uit van de EHS. Daarnaast zijn ook de agrarische gronden in de polder van Terschelling deel van de EHS. Het plangebied is een van oorsprong bebouwd gebied, dat om deze reden buiten de EHS is gebleven. Het plangebied maakt deels geen deel uit van het netwerk. De boomsingel langs de west-, noord- en oostzijde van het perceel maakt deel uit van de EHS. Voor het overige maakt het perceel geen deel uit van de EHS. De agrarische graslanden rondom het plangebied maken wel deel uit van de EHS.

4.2.3. PKB-Waddenzee III.

De PKB-Waddenzee beschermt het Nederlandse waddengebied. Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van het PKB-gebied, maar op een afstand van 1500 meter vanaf het meest dichtbijzijnde deel van het PKB-gebied (het gebied onder de waddendijk bij Striep). De PKB-Waddenzee is dan ook niet van toepassing.

4.2.4. Flora- en faunawet.

De soorten die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet zijn ook beschermd in het plangebied. Uitvoering van de plannen is alleen mogelijk als er ten aanzien van de beschermde soorten gehoor

wordt gegeven aan de *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen*. Van belang is echter dat door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur de soorten zijn ingedeeld in drie categorieën met drie beschermingsregimes. Voor soorten uit categorie 1 (algemene soorten) geldt een vrijstelling, voor soorten uit categorie 2 geldt een vrijstelling als wordt voldaan aan de principes van zorgplicht en zorgvuldig handelen, dat wil zeggen dat bij uitvoering van de plannen een gedragscode wordt opgesteld waaruit blijkt dat binnen het plangebied ruimte blijft voor de beschermde soorten en bij de uitvoering van de plannen met de soorten rekening wordt gehouden. Indien hieraan wordt voldaan geldt ook voor soorten uit categorie 2 een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Een aanvraag voor een ontheffing van de Flora- en faunawet is alleen nodig indien in het plangebied soorten voorkomen uit categorie 3, of als soorten van categorie 2 voorkomen maar niet aan de eisen van zorgplicht en zorgvuldig handelen kan worden voldaan.

4.3. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

De volgende instandhoudingsdoelen zijn voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geformuleerd (prioritaire typen en soorten zijn aangeduid met een *):

Habitattypen.

H1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia ssp</i> en andere zoutminnende soorten
H1320	Slijkgrasvegetaties
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritima</i>)
H2110	Embryonale wandelende duinen
H2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen")
H2130	* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
H2140	* Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i>
H2150	Duinen met <i>Calluna vulgaris</i>
H2160	Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i>
H2170	Duinen met <i>Salix repens ssp argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
H2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
H2190	Vochtige duinvalleien
H6230	* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Habitatrichtlijn-soorten.

H1831	Drijvende waterweegbree
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijn-soorten.

Blauwe kiekendief
Bontbekplevier
Bruine kiekendief
Dodaars
Dwergstern
Paapje
Rietzanger
Strandplevier
Tapuit
Veldduil

5. De natuurwaarden van het plangebied en de directe omgeving.

5.1. Vegetatie.

5.1.1. Plangebied.

Na de afbraak van het oude hotel Westerkeijn in de vorige eeuw is het terrein voornamelijk in gebruik geweest als graasgebied voor paarden. Soms is het terrein gemaaid. De vegetatie kan worden beschouwd als een kruidenrijke raaigrasweide, die wordt gerekend tot het *Lolio-Potentillion*. Kruiden en grassoorten, die in de vegetatie voorkomen, zijn in Nederland zeer algemeen en niet kwetsbaar. Daarnaast is door het jarenlange gebruik van het terrein door Oerol enige aantasting van de grasmat ontstaan. Delen van de vegetatie hebben als gevolg daarvan een ruderaal karakter gekregen, met tal van ruigtesoorten, zoals grote brandnetel, glanshaver, kweek, akkerdistel, gewone melkdistel, akkermelkdistel e.v.a. Opvallend is het voorkomen van enkele soorten met een urbane herkomst, die normaliter op Terschelling weinig voorkomen, zoals glad vingergras, harig vingergras en hanenpoot. Ook komen groeiplaatsen voor van dolle kervel en gele ganzenbloem. Zaden van deze plantensoorten worden kennelijk tijdens Oerol door de bezoekers ongewild aangevoerd, en kiemen in de intensief betreden grond.

De rondom het terrein aanwezige boomsingel is van nogal wisselende kwaliteit. Vooral de singel langs de westrand is slecht ontwikkeld en deels afwezig. De boomlaag bestaat voornamelijk uit zwarte els, maar is sterk gemengd met diverse andere, niet zeldzame loofhoutsoorten.

Nabij enkele oudere ingangen naar het terrein komen enkele lage struwelen voor, voornamelijk bestaande uit rimpelroos.

Er komen in het plangebied geen zeldzame of kwetsbare plantensoorten voor. Er zijn geen soorten aanwezig die beschermd zijn door de *Flora- en faunawet*.

5.1.2. Wegberm Tijs Smitweg.

De wegberm van de Tijs Smitweg is grotendeels begroeid met een ruigtevegetatie van het glanshaververbond *Arrhenateretum elatius*, waarin kropbaar, glanshaver en fluitenkruid domineren. Daarnaast komen plaatselijk voor klimopereprijs, paarse dovenetel en het door de *Flora- en faunawet* beschermde gewoon vogelmelk. In de sloot langs de Tijs Smitweg ten noorden van de Westerkeijn is een grote groeiplaats aanwezig van slanke waterkers.

5.1.3. Polder en poldersloten.

De graslanden rondom de Westerkeijn zijn in het algemeen soortenarm. De vegetatie wordt gedomineerd door Engels raaigras. Als gevolg van intensief agrarisch gebruik komen weinig plantensoorten voor. De aanwezigheid van holpijp in de sloten van het agrarisch gebied wijst op enige aanrijking van ijzerhoudend kwelwater in de ondergrond. Op een locatie in de ruime omgeving is een groeiplaats aanwezig van de door de *Flora- en faunawet* beschermde dotterbloem.

5.1.4. Boomwal ten oosten van de Tijs Smitweg.

Tijdens de ruilverkaveling in de negentiger jaren van de vorige eeuw is langs de oostzijde van de Tijs Smitweg een brede boomwal geplant, bestaande uit diverse soorten loofhout, waaronder zwarte els, witte els, eenstijlige meidoorn, gewone esdoorn, grauwe abeel, grauwe wilg en zomereik. Langs de rand van de boomwal komen enkele groeiplaatsen voor van gewoon vogelmelk.

5.1.5. Landerumerheide.

Op ongeveer 400 meter ten noorden van het plangebied ligt de Landerumerheide, een natuurgebied van Staatsbosbeheer dat deel uitmaakt van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. De plantengroei van het terrein bestaat uit een uitgebreide vegetatie van struikhei, lokaal afgewisseld met stuivende duinen, vegetaties van grijze duinen (voornamelijk uit de duin-schapengrassgemeenschap *Festuco-Galietum*), kraaiheidevegetaties en vochtige valleities met drienerfve zegge en gewone dophei. Het terrein wordt sinds 1985 begraasd door paarden en geiten. Er komen enkele door de *Flora- en faunawet* beschermde groeiplaatsen voor van wilde gagel en ronde zonnedaauw. Daarnaast zijn zeldzaamheden aanwezig als moeraswolfsklauw, dwergvlas, oeverkruid, waterpostelein en borstelbies. De afstand tussen de Westerkeijn en de Landerumerheide bedraagt ongeveer 500 meter. Tussen de Westerkeijn en de Landerumerheide bevinden zich agrarische graslanden, een uigestrekt gebied met recreatiewoningen (Midsland-Noord) en een overgangszone van loofhout (Apenbosje), die als een bufferzone tussen het plangebied en de Landerumerheide fungeren.

5.2. Vogels

5.2.1. *De Westerkeijn.*

Het terrein van de Westerkeijn is in redelijke mate besloten, dankzij de omringende boomsingels. Als gevolg daarvan is het grasland niet geschikt om te dienen als broedlocatie voor weidevogels. Ze komen dan ook niet voor. In de boomsingels wordt lokaal wel gebroed door enkele soorten zangvogels. Het gaat dan om soorten die algemeen en niet kwetsbaar zijn, en die doorgaans goed aangepast zijn aan menselijke aanwezigheid. In mei 2016 is het terrein op het voorkomen van broedvogels onderzocht. Aangetroffen soorten zijn: winterkoning, heggenmus, merel, grasmus (3 paar), braamsluiper, spotvogel, fitis (2 paar), tjiftjaf, ekster, houtduif, koolmees, staartmees, kneu en putter (alle soorten 1 paar tenzij anders vermeld).

5.2.2. *Graslanden aangrenzend aan de Westerkeijn.*

De graslanden rondom de Westerkeijn zijn als gevolg van het intensieve agrarisch gebruik arm aan broedvogels. Aangetroffen zijn uitsluitend scholekster (2 paar) en Kievit (1 paar). In de sloten wordt lokaal door de wilde eend gebroed.

5.2.3. *Boomwal Tijs Smitweg.*

In de boomwal langs de Tijs Smitweg wordt gebroed door enkele algemene en niet kwetsbare zangvogels. Het gaat met name om heggenmus, fitis, grasmus, braamsluiper, spotvogel, houtduif, kneu, putter en in sommige jaren bosrietzanger.

5.2.4. *Landerumerheide.*

De Landerumerheide is als gevolg van de betrekkelijk eentonige vegetatie van struikheide niet rijk aan broedvogels. Van belang is desondanks wel dat op een aantal plaatsen in de stuivende duinen jaarlijks door de tapuit wordt gebroed. Deze soort geldt als een instandhoudingsdoel van het Natura2000-gebied. Daarnaast zijn enkele broedparen aanwezig van rietzanger, graspieper, roodborsttapuit en scholekster. Broedlocaties van blauwe kiekendief, bruine kiekendief, velduil en dodaars komen op de Landerumerheide niet voor.

5.3. Reptielen en Amfibieën.

5.3.1. *Westerkeijn.*

Er komen geen soorten voor.

5.3.2. *Poldersloten.*

In de poldersloten rondom het terrein is een populatie aanwezig van de bruine kikker. De rugstreeppad komt niet voor.

5.3.3. *Landerumerheide.*

Op een deel van de Landerumerheide is een kleine populatie aanwezig van de levendbarende hagedis. Populaties van de door de Flora- en faunawet strikt beschermde zandhagedis en rugstreeppad ontbreken.

5.4. Ongewervelden.

5.4.1. *Westerkeijn.*

Er zijn geen populaties vastgesteld van soorten ongewervelden van de Habitatrichtlijn of van soorten die beschermd zijn door de Flora- en faunawet. Er zijn geen kolonies van de Kale of Behaarde rode bosmier (Flora- en faunawet) aangetroffen.

5.4.2. *Landerumerheide.*

Op de Landerumerheide is een kleine populatie aanwezig van de kommavlinder, een zeldzame dagvlinder die in de nieuwe Wet Natuurbescherming per 1 januari 2017 een beschermde status heeft.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

5.5. Zoogdieren.

De in en in de omgeving van het plangebied voorkomende soorten zoogdieren zijn konijn, haas, ree, egel, bosmuis, huismuis, bosspitsmuis, dwergspitsmuis, dwergmuis en rosse woelmuis. Er komen geen populaties voor van soorten vleermuizen.

6. De effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden.

6.1. Natura2000.

6.1.1. Overwegingen.

Het plangebied zelf maakt geen deel uit van een Natura2000-gebied. Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling* ligt daarentegen op 400 meter noordelijk van het plangebied. Een analyse van de effecten van de uitvoering van het plan op de te beschermen natuurwaarden van het Natura2000-gebied, de zogenaamde instandhoudingsdoelen, is nodig. Het is van belang mogelijke significant negatieve effecten in kaart te brengen als gevolg van *externe werking* van het plangebied naar het Natura2000-gebied toe. Daarbij gaat het zowel om effecten die kunnen ontstaan tijdens de bouw van de recreatiewoningen of als gevolg van een toename van de betredingsdruk binnen het Natura2000-gebied door recreanten van het park na de voltooiing van de bouw.

Een analyse met betrekking tot de Natura2000-gebieden *Noordzeekustzone* en *Waddenzee* is niet nodig daar deze gebieden op grote afstand van de Westerkeijn liggen, en significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van deze gebieden op basis van de grote afstand op voorhand zijn uitgesloten.

6.1.2. Status van het plan.

Binnen Natura2000 zijn drie typen te toetsen plannen gedefinieerd. Het gaat daarbij om Projecten, Andere handelingen en (Ruimtelijke) Plannen.

Onder Projecten wordt onder meer verstaan plannen die een blijvend effect hebben op de ruimtelijke ordening van het plangebied. Te denken valt daarbij aan de bouw van huizen, de aanleg van wegen, e.d.

Onder Andere handelingen vallen plannen die te maken hebben met het gebruik van de terreinen, maar die geen blijvende verandering in de ruimtelijke ordening veroorzaken. Het gaat dan onder andere om het gebruik van natuurgebieden voor buitensporten, theater, e.d.

Sinds enkele jaren is het verplicht ook ruimtelijke plannen die door diverse overheden of beleidsorganisaties worden opgesteld te toetsen aan de eisen van Natura2000. Het betreft dan onder meer bestemmingsplannen, beheersplannen, e.d.

De procedure voor de bouw van een recreatiepark betreft een wijziging van het vigerende bestemmingsplan en valt onder de categorie Plannen. Dit betekent dat een uitgebreide toetsing nodig is, waarbij o.a. ook de cumulatieve effecten in kaart moeten worden gebracht.

6.1.3. **Natura2000-gebied Duinen Terschelling, Habitatrichtlijn typen.**

De vegetatie van de Landerumerheide en omgeving ten noorden van de Westerkeijn wordt beschouwd als behorend tot de volgende habitattypen:

- H2120 – Witte duinen
- H2130B – Grijs duinen (ontkalkt)
- H2140B – Duinen met Kraaihei (droog)
- H2150 – Duinen met Struikhei
- H2180A – Atlantische duinbossen (droog)

Overige habitattypen komen binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied niet voor.

Effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling* moeten wat betreft de typen worden beoordeeld met betrekking tot mogelijk significant negatieve effecten op oppervlak en kwaliteit van de hier aangegeven habitattypen. De overige typen komen op een dermate grote afstand van het plangebied voor, dat een significant negatief effect op voorhand kan worden uitgesloten.

Kaart 5. De habitattypen van de Landerumerheide in de omgeving van de Westerkeijn:

Wit – H 2120 – Witte duinen

Geel – H 2130B – Grijs duinen ontkalkt

Blaauw – H 2140B – Duinen met kraaiheide droog

Rood – H 2150 – Duinen met struikheide

Groen – H 2180A – Atlantische duinbossen droog

Niet ingekleurd: geen habitatype.

6.1.4. Natura2000-gebied Duinen – Terschelling, Habitatrichtlijn soorten.

De soorten die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen – Terschelling* zijn de Groenknolorchis *Liparis loeselii* en de Drijvende waterweegbree *Luronium natans*. De Groenknolorchis komt op Terschelling voornamelijk voor op de Noordsvaarder. Daarnaast zijn er enkele kleine groeiplaatsen bekend van de Kroonpolders en de Boschplaat. Groeiplaatsen komen binnen een afstand van een kilometer van het plangebied niet voor. Een significant negatief effect van uitvoering van het plan op de Groenknolorchis is uitgesloten.

De enige groeiplaats van de Drijvende waterweegbree op Terschelling is bekend uit het Waterplak, een vochtige vallei in de duinen tussen Midsland aan Zee en West aan Zee, op enkele kilometers afstand van het plangebied. De afstand tussen het plangebied en deze groeiplaats is dermate groot dat een effect van de uitvoering van het plan op de populatie van de Drijvende waterweegbree is uitgesloten.

Zandhagedis en Rugstreepdier zijn door de Habitatrichtlijn 4 beschermde soorten die geen deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen – Terschelling*. Het effect van de uitvoering van

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

het plan op de populatie van deze soorten in het kader van de Habitatrictlijn is niet nodig. Wel zijn beide soorten strikt beschermd door de *Flora- en faunawet* (zie hierna).

Gesteld kan worden dat binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied geen soorten voorkomen die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van het Natura2000- gebied. Significant negatieve effecten op Habitatrictlijn-soorten zijn uitgesloten.

6.1.5. Vogelrichtlijn.

De volgende soorten van de Vogelrichtlijn maken deel uit van de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling*:

Broedvogels:

- Bruine kiekendief
- Blauwe kiekendief
- Porseleinhoen
- Rietzanger
- Tapuit
- Paapje
- Velduil
- Dodaars
- Dwergstern
- Bontbekplevier
- Strandplevier

In hoofdstuk 5 is aangegeven dat in de omgeving van het plangebied wordt gebroed door tapuit en op aanzienlijke afstand door rietzanger. Broedgevallen van de rietzanger komen voor in de struwelen van wilde gagel net ten oosten van de Badweg van Midsland. De tapuit broedt in de stuivende duinen in het noorden en oosten van de Landerumerheide. De broedlocaties zijn ook in landelijk opzicht van grote waarde. De overige soorten broeden niet binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied. Een negatief effect van de uitvoering van het plan op de deze soorten is op basis van de grote afstand tussen het plangebied en de locaties waar deze vogels broeden uitgesloten.

Kaart 6. Broedlocaties van tapuit (T) en rietzanger (R).

6.1.6. De instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied Duinen –Terschelling en de Natuurbeschermingswet 1998.

Een belangrijke vraag is of en in hoeverre de uitvoering van het plan leidt tot onaanvaardbare significant negatieve effecten op een van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen Terschelling*. Indien dergelijke effecten optreden is de uitvoering van het plan in beginsel strijdig met de Natuurbeschermingswet 1998, en is sprake van vergunningplicht. Indien van significant negatieve effecten sprake is kan worden overwogen of deze effecten kunnen worden voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen.

Mede met inachtneming van het bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

- Het plangebied zelf maakt geen deel uit van Natura2000- gebied *Duinen – Terschelling*. Omdat het beschermingsregime van de wetgeving alleen van toepassing is binnen de grenzen van het Natura2000-gebied behoeven effecten van uitvoering van het plan op het plangebied zelf niet nader te worden overwogen.
- Wel is het van belang in het kader van *externe werking* in kaart te brengen of uitstraling bij de uitvoering van het plan naar buiten, waardoor effecten kunnen optreden op beschermde natuur binnen het Natura2000-gebied, mogelijk is. Een dergelijke uitstraling kan ontstaan tijdens de aanleg van het park zelf, maar ook als gevolg van een toename van de betredingsdruk van het natuurgebied door recreanten na de bouw van de recreatiewoningen.

- Het plangebied de Westerkeijn is bereikbaar via de verharde Tijs Smitweg. Deze weg sluit zuidelijk van het plangebied aan op de Terschellinger hoofdweg tussen Midsland en Landerum, en noordelijk van het plangebied op de verharde openbare wegen van Midsland Noord (Noordlandweg en Duinweg). Het plangebied is derhalve te bereiken via openbare wegen zonder dat het nodig is Natura2000-gebied te betreden, te berijden of dicht te benaderen. Als gevolg daarvan kan worden gesteld dat significant negatieve effecten op de habitattypen van de Landerumerheide en op tapuit en rietzanger tijdens en als gevolg van de bouw van het park met recreatiewoningen op voorhand is uitgesloten.
- De in gebruik name van het park zal een geringe toename van de betredingsdruk op de Landerumerheide ten gevolge kunnen hebben. De Landerumerheide is voor het publiek vrij toegankelijk. Het terrein wordt betrekkelijk frequent door recreanten bezocht. Veelal betreft het recreanten van de recreatiewoningen van Midsland-Noord of kampeerders van camping Nieuw Formerum. Daarnaast bezoeken ook inwoners van Midsland en Landerum het gebied regelmatig. Door het terrein lopen enkele duidelijk zichtbare onverharde paden. Een overgrote meerderheid van de bezoekers beperkt hun bezoek tot deze paden. Slechts enkelen betreden ook de aangrenzende vegetatie, hetgeen overigens is toegestaan en voor de vegetatie nooit schadelijk is geweest. Het park op de Westerkeijn bestaat uit 12 recreatiewoningen. Bij een bezetting van 3 personen per woning zullen derhalve 36 personen op het terrein aanwezig zijn. Dit is uiteraard alleen het geval tijdens vakantieperiodes. Verwacht mag worden dat de bezoekers van het park het Natura2000-gebied met enige regelmaat gaan bezoeken. Zij doen dat echter niet allemaal op het zelfde moment of op dezelfde plaats. Wel mag worden verwacht dat de Landerumerheide verhoudingsgewijs vaker bezocht gaat worden dan delen van het duingebied op grotere afstand, gezien het feit dat dit gebied het meest dichtbij het park ligt. Verwacht wordt dat de toename van de aantallen bezoekers aan de Landerumerheide in drukke tijden van het jaar als gevolg van de ingebruik name van het park niet meer zal zijn dan enkele personen per dag. Daarbij zal de meerderheid niet van de gebruikelijke paden afwijken. De toename van de betredingsdruk na de ingebruikname van het park binnen de *habitattypen* van de Landerumerheide zal dermate gering zijn dat geen sprake is van significante schade of een significant negatief effect. Dit geldt voor alle aanwezige habitattypen. Benadrukt moet worden dat de vegetaties niet kwetsbaar zijn voor incidentele betreding.
- De broedlocaties van de tapuit liggen niet direct in de omgeving van de bestaande paden, maar liggen op enige afstand ervan. De Landerumerheide zal alleen als broedgebied van de tapuit in kwaliteit verminderen als grotere aantallen bezoekers van de gebruikelijke paden afwijken en buiten de paden het gebied intrekken. De toename van het aantal bezoekers aan de Landerumerheide na de ingebruikname van de woningen op het park is gering. Daarbij zal de grote meerderheid van de bezoekers niet van de paden afwijken. De conclusie wordt dan ook getrokken dat er geen sprake is van een toename van de verstoring van het broedgebied van de tapuit, zodanig dat het aantal broedgevallen achteruit zal gaan. Er is geen sprake van een significant negatief effect op de broedgelegenheid van de tapuit als gevolg van de aanwezigheid van iets meer recreanten in de omgeving na de ingebruikname van het park.
- Een significant negatief effect op de broedgelegenheid van de rietzanger in het gebied is uitgesloten daar de broedlocaties op grote afstand van het plangebied liggen.
- De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten voor de in § 6.1.3. weergegeven habitattypen binnen de grenzen van het Natura2000-gebied.
- De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten voor de populatie van rietzanger en tapuit binnen de grenzen van het Natura2000-gebied.
- Er is geen sprake van cumulatie van effecten in relatie tot andere in de omgeving uit te voeren projecten.

Samengevat wordt hier de conclusie getrokken dat er geen significant negatieve effecten op de habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn of de soorten van de Vogelrichtlijn zullen optreden in het Natura2000-gebied in de omgeving van het plangebied als gevolg van de uitvoering van het plan. Hetzelfde geldt met betrekking tot de mogelijk geringe toename van de betredingsdruk als gevolg van de bouw van het park. Significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Duinen Terschelling zijn derhalve in het geheel uitgesloten. Er geldt dus met betrekking tot Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geen vergunningplicht in relatie tot de NB-wet1998. Het is niet nodig een Passende Beoordeling op te stellen. Volstaan kan worden met een Omgevingsvergunning van de Gemeente Terschelling (via FUMO).

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

Habitattype H2120 – Witte duinen: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Habitattype H2130B – Grijs duinen kalkarm: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Habitattype H2140B – Duinen met kraaihei droog: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Habitattype H2150 – Duinen met struikhei: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Habitattype H2180A – Atlantische duinbossen droog: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Tapuit: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

Rietzanger: een significant negatief effect is op voorhand uigesloten.

6.1.7. *Programmatische Aanpak Stikstof.*

Duinvegetaties zijn gevoelig voor stikstof. Met name in vegetaties van de zogenaamde “grijze duinen” kan een te hoog stikstofgehalte in de bodem leiden tot vergrassing en struweelvorming, waardoor de natuurlijke samenstelling van de vegetatie verandert en de biodiversiteit sterk achteruitgaat. Een aanzienlijk deel van de hoeveelheid stikstof die jaarlijks in de duinen belandt, komt daar terecht via zogenaamde atmosferische depositie. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is voor de duinen van Terschelling een analyse gemaakt van de hoeveelheid stikstofdepositie en zijn mitigerende maatregelen opgesteld om de negatieve effecten ervan te kunnen beperken. De analyse maakt deel uit van het Beheerplan Natura2000 en is derhalve een onderdeel van de Natura2000-wetgeving. Het Beheerplan concludeert dat door middel van mitigerende maatregelen de negatieve effecten van stikstof zodanig kunnen worden gecompenseerd dat enige uitbreiding van de stikstofdepositie mogelijk is. Het gaat hierbij om 8 mol/ha/jaar. Een consequentie hiervan is wel dat voor projecten moet worden aangegeven of sprake is van een toename van de stikstofuitstoot, dan wel in welke mate. Indien het om geringe hoeveelheden gaat, geldt alleen een meldingsplicht. Bij grotere hoeveelheden mag de gestelde marge niet worden overschreden. De marge van 8 mol/ha/jaar geldt echter voor alle economische activiteiten met stikstofuitstoot gezamenlijk, en niet per project!

Het is van belang voor de realisatie van het plan een analyse te maken van de hoeveelheid stikstofemissie die door het plan in de uitvoeringsfase wordt geproduceerd. Dit kan worden uitgevoerd via het publiekstoegankelijke computerprogramma Aerius. De aanmelding van het project via Aerius is verplicht. Als uit de analyse blijkt dat de hoeveelheid stikstofemissie de grenswaarde (de benedengrens) overstijgt, telt de stikstofemissie mee in de algehele boekhouding van het Natura2000-gebied. Mocht de bestaande ontwikkelruimte inmiddels zijn geclaimd, dan heeft dat tot gevolg dat voor het plan een NB-wet-procedure gaat gelden. Indien de grenswaarde niet wordt overschreden telt de (geringe) stikstofemissie niet mee in de boekhouding, en is deze verder geen belemmering voor de uitvoering van het plan.

6.2. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een aantal soorten planten en dieren. Als gevolg van een Algemene Maatregel van Bestuur zijn de soorten ingedeeld in drie categorieën, namelijk categorie 1 met soorten waarvoor per definitie vrijstelling van de wetgeving geldt, categorie 2 met soorten waarvoor vrijstelling geldt als wordt voldaan aan de *zorgplicht* en het principe van *zorgvuldig handelen* en categorie 3 met soorten die strikt beschermd zijn. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, dus ook binnen en in de omgeving van het plangebied.

6.2.1. Strikt beschermde soorten.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving ervan komen geen strikt beschermde soorten voor.

- Zandhagedis: Op de Landerumerhei ontbreekt een populatie van de soort.
- Vleermuizen: Op de Westerkeijn zijn geen populaties van vleermuizen vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de directe omgeving van het gebied.
- Rugstreepad: Binnen het plangebied en in de omgeving komen geen populaties voor.

6.2.2. Overige soorten: Planten.

Binnen het plangebied van de Westerkeijn komen geen beschermde soorten voor.

In de berm van de Tijs Smitweg zijn enkele groeiplaatsen aanwezig van gewone vogelmelk.

Langs een poldersloot ten noordoosten van het plangebied is een groeiplaats aanwezig van de dotterbloem.

Op de Landerumerheide zijn groeiplaatsen aanwezig van ronde zonnedaauw en wilde gagel.

6.2.3. Vogels.

Alle soorten broedvogels zijn beschermd door de *Flora- en faunawet*. In § 5.2. is aangegeven welke soorten binnen en in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op het terrein van de Westerkeijn komen uitsluitend algemene en niet kwetsbare soorten zangvogels voor. In de directe omgeving van het plangebied komen geen zeldzame of kwetsbare broedvogels tot broeden. Op de Landerumerhei geldt het broeden van de tapuit als van grote betekenis. Andere zeldzame en kwetsbare broedvogels komen niet voor.

6.2.4. Reptielen en amfibieën.

Op het terrein van de Westerkeijn komen geen populaties voor van reptielen en amfibieën. De populatie van de bruine kikker in de sloten rondom het plangebied is beschermd, maar wordt gerekend tot categorie 1 van de AMvB. De populatie van de levendbarende hagedis op de Landerumerhei komt alleen voor op grote afstand van het plangebied

6.2.5. Zoogdieren.

Alle soorten zoogdieren, behoudens de vleermuizen, in en in de omgeving van het plangebied maken deel uit van Categorie 1 met soorten waarvoor vrijstelling geldt. Eerder is al opgemerkt dat populaties van vleermuizen in en in de omgeving van het plangebied ontbreken.

6.2.6. Ongewervelden.

Er komen in en in de omgeving van het plangebied geen soorten voor die beschermd zijn door de Flora- en faunawet.

6.2.7. Beoordeling strikt beschermde soorten.

De uitvoering van het plan heeft geen negatieve effecten op de populaties van strikt beschermde soorten, daar ze binnen het plangebied en in de omgeving niet voorkomen.

6.2.8. Overige soorten.

- Broedvogels. Op de Westerkeijn en in de omgeving ervan komen alleen algemene en niet kwetsbare zangvogels als broedvogel voor. Ze vinden hun broedgelegenheid voornamelijk in de rondom de Westerkeijn gelegen boomsingels en in de boomwal ten oosten van de Tijs Smitweg. Het plankaartje voor de bouw van de recreatiewoningen in het park geeft aan dat de boomwallen aan de noord-, west- en oostzijde van het terrein blijven bestaan, en worden ontwikkeld tot brede robuuste loofhoutwallen. Op de erven van de recreatiewoningen zal daarnaast een passende beplanting worden aangelegd, waardoor nieuwe broedlocaties voor vogels zullen ontstaan. De conclusie is dat de aanleg van het park niet zal leiden tot een significant verlies aan broedgelegenheid voor de huidige broedvogelbevolking van soorten die zich gemakkelijk aan de aanwezigheid van de mens aanpassen. Mogelijk is juist sprake van een toename van de broedgelegenheid voor een aantal soorten. De bouw van het park heeft geen negatief effect op de broedvogels in de omgeving, daar hier geen activiteiten worden uitgevoerd. Hetzelfde geldt voor de broedgelegenheid van de tapuit op de Landerumerheide. Zie hiervoor ook hoofdstuk 6.1.
- Planten. De bouw van het park heeft geen negatief effect op beschermde soorten, daar ze binnen het plangebied niet voorkomen. Een negatief effect op de groeiplaatsen van gewone vogelmelk in de berm van de Tijs Smitweg kan worden uitgesloten indien tijdens de bouw de berm van de weg wordt ontzien. Benadrukt moet daarbij worden dat de groeiplaatsen nergens voorkomen in de bermzone van de weg direct naast de wegverharding. Alle groeiplaatsen liggen op enige afstand van de wegverharding onder de hier aanwezige bomen. Bovendien zijn geen groeiplaatsen aanwezig voor de nu aanwezige toegangen naar het terrein van de Westerkeyn. De kans dat de groeiplaatsen tijdens de bouw van het park worden kapotgereden is zeer klein. De groeiplaatsen van de overige soorten (wilde gagel, ronde zonedauw, dotterbloem) liggen op een dermate grote afstand van het plangebied dat enig effect van de bouw van de woningen op de groeiplaatsen is uitgesloten.
- Zoogdieren. Voor alle voorkomende soorten zoogdieren geldt vrijstelling van de wet.
- Hetzelfde geldt met betrekking tot de bruine kikker.
- De leefgebieden van de levendbarende hagedis ten noorden van het plangebied worden niet dichter dan op 800 meter benaderd. Een effect van uitvoering van het plan op de populatie is uitgesloten.

Kaart 7. Door de Flora- en faunawet beschermde soorten (Zumkehr, 2007):

D = Ronde zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*)

C = Dotterbloem (*Caltha palustris*).

M = Wilde gagel (*Myrica gale*)

O = Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*)

L = Levendbarende hagedis

6.2.9. Regelgeving.

- *Soorten van categorie 1 van de AMvB.* Voor soorten van categorie 1 van de AMvB geldt vrijstelling van de wet indien als gevolg van de uitvoering van het plan geen veranderingen optreden in de algeheel goede staat van instandhouding van de soorten. Daar hiervan inderdaad sprake is, mag uitgegaan worden van vrijstelling. Het betreft hier met name alle klein zoogdieren, de bruine kikker, dotterbloem en gewone vogelmelk.
- *Zorgplicht.* Met betrekking tot de soorten uit categorie 2 van de Algemene Maatregel van Bestuur en met betrekking tot de vogels geldt vrijstelling van de Flora- en faunawet indien wordt voldaan aan de zorgplicht. Van belang daarbij is dat na uitvoering van het plan in het plangebied ruimte overblijft als broedgebied voor de broedvogels en als leefgebied voor de overige soorten. Hierboven is aangegeven dat negatieve effecten op de populaties van alle soorten zijn uitgesloten. Er wordt dan aan de zorgplicht voldaan.
- *Zorgvuldig handelen.* In het kader van zorgvuldig handelen is het niet toegestaan broedvogels in het broedseizoen te verstoren. Geadviseerd wordt het plan ten uitvoer te brengen buiten het broedseizoen van de vogels, dat wil zeggen tussen 15 juli en 15 maart.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

- *Externe werking.* De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten op de populaties van beschermde soorten buiten het plangebied.
- *Cumulatief effect.* Er wordt in de directe omgeving van het plangebied niet tegelijkertijd uitvoering gegeven aan andere plannen. Er is geen sprake van een cumulatief effect.

6.2.10 *Vergunningplicht.*

Omdat bij uitvoering van het plan een negatief effect op de populatie van de strikt beschermde soorten zal uitblijven, daar ze niet voorkomen, is de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Ook treden dan geen negatieve effecten op populaties van beschermde soorten uit categorie 1 en 2 op. Er zal bij de uitvoering van het plan geen sprake zijn van een overtreding van de Flora- en faunawet.

6.3. Nieuwe Wet Natuurbescherming.

Per 1 januari 2017 treedt de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking. De huidige Flora- en faunawet wordt erin geïntegreerd. Echter een groot aantal nu beschermde plantensoorten verliest daarbij hun beschermde status. Dit geldt voor alle in dit rapport genoemde soorten. Per 1 januari a.s. is de verplichting deze soorten te beschermen derhalve vervallen.

Daarentegen verkrijgen een aantal soorten dagvlinders een beschermde status. Van deze soorten is alleen de kommavlinder in de ruime omgeving van het plangebied aanwezig. De soort heeft een kleine populatie op de Landerumerheide. Binnen dit gebied worden echter geen activiteiten uitgevoerd. Een negatief effect op de populatie van de kommavlinder als gevolg van de bouw van het park is uitgesloten.

Kaart 8: De populatie van de kommvlinder *Hesperia comma* op de Landerumerheide (H) (Zumkehr, 2013).

6.4. Ecologische Hoofdstructuur, thans NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur is het niet zonder meer toegestaan blijvende planologische ingrepen te plegen. Het plangebied maakt grotendeels geen deel uit van de planologische Ecologische Hoofdstructuur. De boomsingels langs de westrand, de noordrand en de oostrand worden beschouwd als onderdeel van de EHS. Voor het overige maakt het perceel geen deel uit van de EHS. Als gevolg van de bouw van het park gaat geen oppervlak van de EHS verloren. De boomwallen blijven als onderdeel van de inrichting van het plangebied in stand. Ze worden bovendien aanzienlijk verbreed in vergelijking met de huidige (slechte) staat ervan. De westelijke boomwal is in de huidige staat vrijwel afwezig, maar wordt bij de inrichting van het terrein geheel herplant. Netto gaat geen oppervlak boomsingel verloren, maar neemt zowel het oppervlak als de kwaliteit van de singels juist toe. Er is dan ook geen sprake van strijdigheid met de EHS. Het is niet nodig verlies aan oppervlak EHS-gebied te compenseren. Ook is het niet nodig verdere mitigerende maatregelen te formuleren.

De bouw van een klein park met recreatiewoningen op het terrein van de Westerkeijn, Midsland-Noord -Terschelling;
een ecologische beoordeling van het plan

Kaart 9. Boomsingels als onderdeel van de planologische EHS (groen). Bron: Provincie Fryslân.

7. Conclusies.

Met betrekking tot de Natuurbeschermingswet1998 en de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling* kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het plangebied zelf valt buiten het Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Bij de uitvoering van het plan is het beschermingsregime van de wetgeving in het plangebied zelf niet van toepassing.
- Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*, gelegen op 500 meter ten noorden van het plangebied, als gevolg van de uitvoering van het plan zijn uitgesloten.
- De effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen zijn alleen in kaart gebracht in de omgeving van het plangebied, tot op 1 kilometer afstand van het plangebied. Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen op grotere afstand is uitgesloten.
- De uitvoering van het plan is mogelijk zonder strijdigheid met Natura2000 en de Natuurbeschermingswet1998. De aanvraag van een Natuurbeschermingswet-vergunning en het opstellen van een Passende Beoordeling is niet nodig.
- Er is geen sprake van cumulatieve effecten als gevolg van de uitvoering van het plan in relatie tot andere plannen in de omgeving.

Met betrekking tot de Flora- en faunawet wordt het volgende geconcludeerd:

- Binnen en in de omgeving van het plangebied komen geen soorten voor van categorie 3 van de Algemene Maatregel van Bestuur, de soorten die strikt beschermd zijn door de Flora- en faunawet. Geconcludeerd wordt dat het plan kan worden uitgevoerd zonder schade aan de populaties van strikt beschermde soorten.
- In het kader van de *zorgplicht* worden geen bijzondere eisen gesteld, daar binnen het plangebied geen soorten van categorie 2 van de AMvB voorkomen, en enig effect van de uitvoering van het plan op beschermde soorten in de omgeving en op broedvogels is uitgesloten.
- In het kader van *zorgvuldig handelen* wordt geadviseerd de bouw van het park niet binnen het broedseizoen van de vogels ten uitvoer te brengen.
- Er is geen sprake van *cumulatieve effecten*.
- Voor soorten van categorie 1 van de AMvB geldt op voorhand vrijstelling van de wet.
- Er zijn geen negatieve effecten voor populaties van strikt beschermde soorten. Bij uitvoering van het plan kan worden voldaan aan de voorwaarden van zorgplicht en zorgvuldig handelen. Het plan kan worden gerealiseerd zodanig dat het zich voordoen van overtredingen van de Flora- en faunawet op voorhand is uitgesloten. De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is om deze reden niet nodig.

Per 1 januari 2017 treedt de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking. Alle in het rapport genoemde beschermde plantensoorten verliezen daarmee hun beschermde status. Daarentegen verkrijgt de kormavlijnder een beschermde status. Aangegeven is dat de bouw van het park geen gevolgen heeft voor de populatie van de kormavlijnder op de Landerumerheide.

Van het plangebied maken alleen de omringende boomsingels deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, thans Natuur Netwerk Nederland. De boomsingels blijven deel uitmaken van het plangebied en worden deels versterkt. Compensatie voor verlies aan oppervlak of het nemen van mitigerende maatregelen in het kader van de EHS is niet nodig.

8. Literatuur

- Aptroot A., et al.*, 1998. Bedreigde en kwetsbare korstmossen in Nederland; basisrapport met voorstellen voor de Rode Lijst. Buxbaumiella 44.
- Beenen, R.*, 1998. Soortbeschermsplan Rugstreeppad. Provincie Utrecht, Utrecht.
- DLG*, 2012. Concept-habitattypenkaart Terschelling. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden
- Dijksen, L.J. & B.J.Koks*, 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. Monitoringrapport 2001/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Ecologen Groep*, 2013. Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 2012. EG Ecologen Groep, Groningen.
- Hustings F., C.van Turnhout, R.L.Vogel en M.van der Weide*, 1997. Aantalsontwikkelingen van karakteristieke broedvogels op de Nederlandse Waddeneilanden. – In: T.M.van der Have en *E.R.Osieck (red.)*. Aantalsontwikkelingen en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technisch Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist 49 – 114.
- Hustings, F en J.W.Vergeer*, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen J.A.M. en J.H.J.Schaminée*, 2003. Habitattypen. Europese natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée*, 2004. Soorten van de Habitatrichtlijn. Europese Natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Koopman, J en W.Stouthamer*, 2000. Flora van Terschelling. Fryske Feriening foar Fjildbiology.
- M.Koopmans en J.Postma*, 2014. Ecologische waarden en kansen voor het Rijke Weideland in de Terschellinger polder. A&W-rapport 2044
- Meijden, R.van der, B. Odé, C.L.G.Groen, J.P.M.Witte en D.Bal*, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria, 26-4 (2000).
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie*, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV-uitgeverij, EIS-Nederland; Leiden.
- Ministerie LNV*, 1991. Aanwijzingsbesluit van het gebied ‘Waddenzee’ als Speciale Beschermingszone, Nr. J.9115397, d.d. 8 november 1991. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie LNV*, 2000. Aanwijzingsbesluit van het gebied ‘Waddeneilanden/ Noordzeekust, Breebaart’ als Speciale Beschermingszone, N/2000/320 d.d. 24 maart 2000. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2009a. Aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Ministerie van LNV*, 2009b. Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Natuurcompendium*, 2003. Natuur in cijfers. Rijksinstituut voor milieu en natuur. 2003
- SOVON*. Broedvogelinventarisatie duinen Terschelling in 2012.
- Westhoff, V. en M.F.van Oosten*, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. KNNV-Utrecht.
- Zuiderwijk, A.*, 2001. Zoektocht naar zandhagedissen op Waddeneilanden. Meetnet reptielen, Nieuwsbrief 21: 13-14.
- Zumkehr, P.J.*, 2007. De Landerumerheide twintig jaar begraasd. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, 2007.
- Zumkehr, P.J.*, 2009. Kansen voor een nieuwe ruit- en menroute in het duingebied van Terschelling; een korte inventarisatie van de mogelijkheden. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, mei 2009.
- Zumkehr, P.J.*, 2009. Kansen voor een nieuwe ruit- en menroute in het duingebied van Terschelling. Een ecologische beoordeling. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, december 2009.
- Zumkehr, P.J.*, 2010. Een ontwikkelingsplan voor de binnenduinen tussen Midsland Noord en Formerum (Terschelling) met kansen voor de natuur en mogelijkheden voor een nieuwe ruit- en menroute in het plangebied; een ecologische beoordeling. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, augustus 2010.
- Zumkehr, P.J.*, 2010. Notitie. De inrichting van een ruit- en menroute in het bosgebied ten noorden van de recreatiewoningen van “De Landerumerheide”, Terschelling; een aanvulling op het plan. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, januari 2010.
- Zumkehr, P.J.*, 2013. Monitoring van dagvlinders, libellen en sprinkhanen op Terschelling in 2012. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau. Midsland – Terschelling, Oktober 2013.

9. Tabellen.

9.1. Habitattypen, soorten van de Habitatrichtlijn en soorten van de Vogelrichtlijn in de omgeving van het plangebied.

Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebied <i>Duinen - Terschelling</i>		
voorkomen: soort of type komt in de omgeving van het plangebied wel of niet voor.		
effect: geen. Er is geen sprake van een significant negatief effect op het type .		
Habitatrichtlijn typen	voorkomen	effect
H1330. Schorren en zilte graslanden, buitendijks	niet	
H1330. Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>).	niet	
H2110. Embryonale duinen	niet	
H2120. Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen").	wel	geen
H2130. * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen')	wel	geen
H2140. * Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .	wel	geen
H2150. * Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno – Ulicetea</i>).	wel	geen
H2160. Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i> .	niet	
H2170. Duinen met <i>Salix repens ssp argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>).	niet	
H2180. Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.	wel	geen
H2190. Vochtige duinvalleien	niet	
H6230. Heischrale graslanden	niet	
Habitatrichtlijn soorten		
Groenknolorchis (<i>Liparis loeselii</i>).	niet	
Drijvende waterweegbree (<i>Luronium natans</i>)	niet	
Vogelrichtlijn		
Bruine kiekendief	niet	
Blauwe kiekendief	niet	
Velduil	niet	
Dodaars	niet	
Rietzanger	wel	geen
Tapuit	wel	geen
Paapje	niet	
Dwergstern	niet	
Bontbekplevier	niet	
Strandplevier	niet	